

Informačný list pre predmet SOCIOLOGIA

Vysoká škola: Paneurópska vysoká škola
Fakulta: Fakulta masmédií
Kód predmetu: BMMD10115
Názov predmetu: Sociológia
Druh, rozsah a metóda vzdelávacích činností:
prednáška 2 hod. týždenne / 24 hod. za semester štúdia
(prezenčná metóda)

Počet kreditov: 4
Odporúčaný semester/trimester štúdia: -- obsah tejto položky nebol definovaný --

Stupeň štúdia: 1.
Podmieňujúce predmety: žiadne

Podmienky na absolvovanie predmetu:

Podmienky pre absolvovanie kurzu:

1. Priebežné štúdium textov;
2. Záverečná písomná práca s otázkami zadanými prednášajúcim.

System hodnotenia:

Každý študent môže získať maximálne 100 bodov, pričom v prípade zisku menej ako 59 bodov študent neuspel a skúška mu nebude zapísaná. Podmienkou pre získanie zápočtu je odovzdanie eseje. Jednotlivé úkony smerujúce k získaniu skúšky budú ohodnotené nasledovne:

20 % - dochádzka a aktivita /max. 20 bodov/

80 % - záverečná písomná práca /max. 80 bodov/

Hodnotenie študentov s individuálnym študijným plánom:

Študenti s IŠP majú možnosť vynechať celkovo až 75% prednášok, teda majú povinnosť byť prítomný na minimálne 3 prednáškach z celkových 12. Študenti s IŠP môžu využívať konzultácie s vyučujúcim, na ktorých sa dopredu dohodnú elektronickou formou. Záverečnú prácu musia študenti s IŠP absolvovať podobne ako ostatní.

Poslucháči budú vyhodnotení nasledovne:

100 - 91 bodov	A
90 - 81 bodov	B
80 - 73 bodov	C
72 - 66 bodov	D
65 - 60 bodov	E
59 - 0 bodov	FX

Výsledky vzdelávania:

Cieľom kurzu je oboznámiť študentov so sociologickým pohľadom na rôzne aspekty fungovania spoločnosti a priblížiť im sociologickú imagináciu. Kurz sa zaoberá základnými sociologickými pojmami a približuje študentom vývoj pohľadov na niektoré aspekty fungovania verejnej politiky. Kurz zároveň približuje vybrané témy aplikovanej sociológie a ponúka analýzu pojmu spoločenský problém a jeho vnútorného života.

Stručná osnova predmetu:

1. Seminár:

Predmet skúmania sociológie a jej poslanie

Vznik sociológie, prechod od tradičnej k modernej spoločnosti

Základné sociologické paradigmy

Sociálna statika a sociálna dynamika v sociológii

Vzťah teórie a empirie

Základná literatúra:

- Sociologické školy, smery, paradigmata (1996). Praha: SÚ AV ČR a SLON.
- Šubrt, J. (2000). Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie. Praha: ISV
- Gál, F. - Alan, J. (1987): Spoločnosť vo svetle sociológie. Bratislava: Smena, edícia Auróra.

Doplňková literatúra:

- Bauman, Z. (1996). Úvahy o postmoderní době. Praha: SLON
- Fromm, E. (1997). Anatomie lidské destruktivity. Praha: LN
- Mills, Ch.W. (1968). Sociologická imaginace. Praha: Mladá fronta
- Preisner, I. (1992). Americana (kap. II. A V. z 1. zväzku). Praha : Atlantis
- Nisbet, R. (1976): Sociology as an Art Form. Oxford: Oxford University Press.

2. Seminár:

Štruktúra ako predmet sociológie

Makroperspektíva a mikroperspektíva v sociológii.
Spoločnosť ako poriadok (Parsons)
Spoločnosť ako ideologická konštrukcia (Adorno)
Spoločnosť ako malé skupiny (Homans)
Spoločnosť ako divadlo (Goffman)
Spoločnosť ako boj (Marx)
Spoločnosť ako trhovisko (Becker)
Spoločnosť ako usporiadaný chaos (Beck)

Základná literatúra:

- Goertzel, T.G. – Szymanski, A.J. 1979: *Sociology: Class, Consciousness, and Contradictions*. New York: D. Van Nostrand Company.
- Keller, Jan. 1997. *Úvod do sociologie*. Praha: SLON.
- Marada, R. (2004). *Kritický intelekt a buržoazní věda*. Biograf, 2/ 2004.

Doplňujúca literatúra:

- Bauman, Zygmunt. 1996. *Myslet sociologicky*. Praha: SLON.
- Bell, Daniel. 1999. *Kulturní rozpory kapitalismu* Praha: SLON
- Berger, Peter. L. a Luckmann, Thomas. 1999. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK.
- Bourdieu, Pierre. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
- Foucault, Michel. 2000. *Dohlížet a trestat*. Praha: Dauphin.
- Giddens, A. 1998. *Důsledky modernity*. SLON
- Giddens, Anthony. 1999. *Sociologie*. Praha: Argo.
- Goffman, Erving. 1999. *Všichni hrajeme divadlo*. Praha: Ypsilon.
- Habermas, Jürgen. 2000. *Problémy legitimacy v pozdním kapitalismu*. Praha: Filosofia.
- Murphy, Robert. F. 1998. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: SLON.

3. Seminár:

Sociológia organizácie a byrokracie
Formálne organizácie a ich vývoj
Spôsoby spolupráce v organizácii
Totálne inštitúcie
Znaky modernej byrokracie
Paradigmy prístupov k teórii organizácie
Byrokracia, moc a politika
Alternatíva k byrokracii

Základná literatúra:

- Keller, J. 1996. *Sociologie byrokracie a organizace*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Doplňujúca literatúra:

- Crozier, M. 1967. *The Bureaucratic Phenomenon*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Goffman, E. 1969. *The Characteristic of Total Institutions*. In: Entzoni, A. *A Sociological Reader on Complex Organization*. New York: Holt, Rinhart and Winston, INC., pp. 312-338.
- Hummel, R.P. 1977. *The Bureaucratic Experience*. New York: St. Martin's Press.
- Mannheim, K. 1991. *Ideologie a utopie*. (Kap. III. Je možná politika ako veda?). Bratislava: Archa.

- Merton,R.K.1969. Bureaucratic structure and Personality. In: Entzioni,A.. A Sociological Reader on Complex Organization. New York: Holt, Rinhart and Winston, INC., s.47-58.
- Page, E.1992. Political Authority and Bureaucratic Power. Harvester Wheatsheaf,.
- Scott,.R.W.1995. Institutions and Organisations. London, New Delhi:Sage Publications.
- Selznik,P. 1969. Foundation of the theory of organization. In: Entzioni,A. A Sociological Reader on Complex Organization. New York: Holt, Rinhart and Winston, INC., s.19-32.
- Silverman,D. 1970. The Theory of Organisations. London: Heinemann Educational Books Ltd.
- Weber, M.1997. Autorita, etika a spoločnosť. Praha: Mladá fronta.

4. Seminár:

Sociálne aspekty deľby práce

Mechanická solidarita

Rozdrobenie práce

Anómia a odcudzenie moderného človeka

Tretia vlna a prechod k post-industriálnej spoločnosti

Prechod Slovenska k post-industriálnej spoločnosti

Základná literatúra:

- Friedmann, G. 1970. Rozdrobená práce. Praha: Práce.
- Veľšic, M. 2005. Digitálna gramotnosť na Slovensku. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.

Doplňujúca literatúra:

- Arendt, Hannah. 1999. Původ totalitarismu. Praha: OIKOYMENH.
- Coser, Lewis A. 1956. The Functions of Social Conflict. London: Free Press.
- Dahrendorf, Ralf. 1991. Class and Class Conflict in Industrial Society. Stanford, CA: Stanford University Press. (Part Two)
- Durkheim, Émile. 1969. The Division of Labor in Society. Toronto: Free Press. (Book One)
- Gasset, José Ortega Y. 199. Vzpoura davů. Praha: Naše vojsko. (1. část)
- Giddens, Anthony. 1973. The Class Structure of the Advanced Societies. New York: Harper Torchbooks. (kapitoly 7, 10, 14 a 15)
- Habermas. Jürgen. 2000. Krize legitimacy v pozdním kapitalismu. Praha: FILOSOFIA.
- Le Bon, Gustav. 1994. Psychologie davu. Praha: KRA.
- Rousseau, Jean Jacques. 1989. “Rozprava o původu a příčinách nerovnosti mezi lidmi” (v: Rousseau,Jean Jacques. 1989. Rozpravy. Praha: Svoboda, str. 75-168)
- Tocqueville, Alexis de 1992. Demokracie v Americe II. Praha: Lidové noviny. (str. 1-198)
- Veblen, Thorsten. 1999. Teorie zahálčivé třídy. Praha: SLON

5. Seminár:

Sociálna stratifikácia spoločnosti

Diferenciačné kritériá spoločnosti

Podoby stratifikačných stromov

Gini index

Horizontálne a vertikálne nerovnosti

Statusové inkonzistencie

Stratifikácia na Slovensku po roku 1989

Základná literatúra:

- Vaščka, I. 2003: Sociálna stratifikácia a súdržnosť spoločnosti. In: Gál, F. – Mesežnikov, G. – Kollár, M.: Vízia vývoja Slovenskej republiky do roku 2020. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.
- Matějů, P. 2000: Peripetie vývoje a krystalizace střední třídy. In: Matějů, P. – Vlachová, K.: Nerovnost, spravedlnost, politika. Česká republika 1991 – 1998. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Katrňák, T. 2004: Jsou sociální třídy na úsvitu jednadvacátého století definitivně pohřbené? Třídní versus anti-třídní teorie a analýza. Politologický časopis, 2/ 2004.

Doplňujúca literatúra:

- Katrňák, T.: Třídní analýza a sociální mobilita. CDK, Brno 2005.
- Beck, U.: Riziková společnost: Na cestě k jiné modernitě. Slon, Praha 2004.
- Blackburn, R. M.; K. Prandy: „The Reproduction of Social Inequality.“ *Sociology* 31 (1997), 491-509.
- Breen, R. (Ed.): *Social Mobility in Europe*. Oxford University Press, Oxford 2004.
- Breen, R.; Rottman, D. B.: *Class Stratification. A Comparative Perspective*. Harvester, New York 1995.
- Breen, R.; Goldthorpe, J.: „Class, Mobility and Merit: the Experience of Two British Birth Cohorts.“ *European Sociological Review* 17 (2001), 81-101.
- Erikson, R.; J. H. Goldthorpe: *The Constant Flux. A Study of Class Mobility in Industrial Societies*. Clarendon Press, Oxford 1992.
- Featherman, D. L.: „Social Stratification and Mobility: Two Decades of Cumulative Social Science.“ *American Behavioral Scientist* 24 (1981), 364-385.
- Matějů, P. „Ke kořenům sociálně psychologického modelu sociální stratifikace: Otis Dudley Duncan a William Hamilton Sewell.“ *Sociologický časopis* (2005).
- Sopóci, J., Búzik, B.: *Teórie sociálnej stratifikácie a mobility*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského, 1999. Šanderová, J.: *Sociální stratifikace. Problém, vybrané teorie, výzkum*. Karolinum, Praha 2000.

6. Seminár:

Sociológia sociálnej zmeny a globalizácie

Príchod modernity

Urbanizácia

Post-industrializmus a post-modernita

Faktory sociálnej zmeny a triedny konflikt

Procesy globalizácie: premeny sociálnej a systémovej integrácie

Sociálna zmena na Slovensku po roku 1989

Základná literatúra:

- Krejčí, J. 1993. *Society in a Global Perspective*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Krugman, P. 1995. *Dutch Tulips and Emerging Markets*. *Foreign Affairs*, July/ August 1995.
- Buchta, S. 2003. Slovenský vidiek na konci dvadsiateho storočia. In: *Sociológia* 2/ 2003.

Doplňujúca literatúra:

- Appadurai, Arjun. 1997. *Modernity at Large. Cultural Dimension of Globalization*.

Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Bauman, Zygmunt. 1999. Globalizace. Praha: Mladá fronta.
- Cohen, Robin. and Kennedy, Paul. 2000. Global Sociology. London: Macmillan.
- Giddens, Anthony. 1998. Důsledky modernity. Praha: Slon.
- Hannerz, Ulf. 1996. Transnational Connections. London: Routledge.
- Harvey, David. 1990. The Postmodern Condition: An Enquiry into the Origins of Cultural Change, Oxford: Blackwell.
- Holton, J. Robert. 1998. Globalization and the Nation-State, London: Macmillan.
- Lash, Scott. and Urry, John. 1994. Economies of Sign and Space. London: Sage.
- Robertson, Ronald. 1992. Globalization. London: Sage.
- Sassen, Saskia. 1991. The Global City. Princeton: Princeton University Press.

7. Seminár:

Sociologické aspekty nezamestnanosti

Nezamestnanosť ako štrukturálny problém kapitalistickej spoločnosti

Typy nezamestnanosti

Stigmatizácia a zmeny osobnosti nezamestnaného

Spôsoby riešenia nezamestnanosti

Spoločnosť voľného času

Základná literatúra:

- Mareš, P. 1998: Nezamestnanost jako sociální problém. Praha: SLON.
- Brožová, D. 2003. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: SLON.

Doplňujúca literatúra:

- Katz, M.B.: The Undeserving Poor. From the War on Poverty to the War on Welfare. New York: Pantheon Books, 1989.
- Mareš, P.: Chudoba, marginalizace, sociální vyloučení. In: Sociologický časopis, Roč. 36, 2000, č.3, s.285 – 299.
- Merton, R.K.: Studie ze sociologické teorie. Praha: Slon, 2000.
- Zelmanová, L.: Ako sa vyrovnávame s nezamestnanosťou. In Sociální politika, roč.18, 1992, č.1, s.12-13.

8. Seminár:

Sociologické aspekty chudoby a sociálnej exklúzie

Konceptualizácia chudoby

Meranie chudoby

Chudoba a sociálny štát

Underclass, pauperizmus a kultúra chudoby

Sociálna exklúzia a sociálna inklúzia

Etnizácia chudoby

Základná literatúra:

- Mareš, Petr. 1999. Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: SLON.
- Anker, H. – Audley, J. 2004: Reconciling Trade and Poverty Reduction. Washington: GMF.

- Shakarishvili, G. 2002: The poverty index. Budapest: LGI – OSI.
- Strapcová, K. (2005): Percepcia nerovností a príčin chudoby na Slovensku. In: Sociológia, 5/2005.

Doplňujúca literatúra:

- Alcock, Peter. 1993. Understanding Poverty. London: Macmillan.
- Bauman, Zygmunt. 2002. Tekutá modernita. Praha: Mladá fronta, str. 87-144
- Dahrendorf, Ralf. 1991. Moderný sociálny konflikt. Esej o politike slobody. Bratislava: Archa. (Martinezov paradox, str. 41-50; Životné šance, str. 50-56; Začiatky nerovnosti, str. 65-70; Konflikt podľa triedy - Vec definície: Trieda chudoby, pp. 232-252).
- Foucault, Michel. 1993. Dějiny šílenství: Hledání historických kořenů pojmu duševní chudoby. Praha: Nakladatelství lidové noviny. (Kapitola 7: Nové rozdělení)
- Giddens, Anthony. 2001. Třetí cesta. Obnova sociální demokracie. Praha: Mladá fronta (Kapitola 4: Stát sociálních investic).
- Mareš Petr. 2002. „Marginalizace, sociální vyloučení.“ Pp. 7-32 in Menšiny a marginalizované skupiny v ČR ed. by Tomáš Sirovátka. Brno: Masarykova Univerzita.
- Murray, Charles. 1998. Příliš mnoho dobra. Americká sociální politika 1950-1980. Praha: Slon. (Kapitola 4: Chudoba; kapitola 14: Zničení statusových odměn; kapitola 15: Čeho chceme dosáhnout?; kapitola 16: Meze pomoci; kapitola 17: Volba budoucnosti)
- Offe Claus. 1996. Modernity and the State. East, West. Cambridge: Polity Press, pp. 147-179 (Democracy Against the Welfare State?).
- Večerník, Jiří. 1998. „Nerovnosti ve výdělčích, v příjmech a majetku domácností.“ Pp. 113-134 in Zpráva o vývoji české společnosti 1989-1998 ed by Jiří Večerník. Praha: Academia.

9. Seminár:

Sociálny kapitál a sociologické aspekty sociálnej nerovnosti

Ostatné druhy ľudského kapitálu

Meranie sociálneho kapitálu

Empirická operacionalizácia pojmu sociálny kapitál

Klientelizmus a sociálny kapitál

Základná literatúra:

- Dragoš, S. – Leskoček, V. 2003: Social Inequality and Social Capital. Ljubljana: Peace Institute.
- Alexander, J. 1986: Structure, Action, Differentiation. Berkeley: University of California Press.
- Matějů, P. 2002: Social Capital? Problems of its conceptualization and measurement in transforming societies. London: OECD.

Doplňujúca literatúra:

- Coleman, J. S. 1988. „Social Capital in the Creation of Human Capital.“ American Journal of Sociology 94: S95 – S120.
- Healy, T. 2002. „The Measurement of Social Capital at International Level.“ Social Capital: The challenge of international measurement – paper 2. London: OECD.
- McLean, S. L., D. A. Schultz, M. B. Steger. 2002. Social Capital: Critical Perspectives on Community and „Bowling Alone“. New York and London: New York University Press.

- Lin, N. 2002. Social Capital: A Theory of Social Structure and Action. Cambridge: Cambridge University Press.
- Portes, A., P. Landolt 1996. „Unsolved Mysteries. The Tocqueville Files II.: The Downside of Social Capital.“ The American Prospect 26 (7): 18-21.
- Putnam, R. D. 2000. Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. New York: Simon and Schuster.
- Putnam, R. D. (ed.). 2002. Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society. Oxford and New York. Oxford University Press.
- Raiser, M. at al. 2002. „Social Capital in Transition: A First Look at the Evidence.“ Czech Sociological Review 38 (6): 693-720.
- Woolcock, M. 1998. „Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework.“ Theory and Society 27: 151-208.

10. Seminár:

Spoločenské problémy a problémy sociálne
 Zrod, život a smrť spoločenského problému
 Rozdiel medzi sociálnym a spoločenským problémom
 Spoločenské problémy a politická participácia
 Podmienky riešenia spoločenských problémov

Základná literatúra:

- Rubington, E. – Weinberg, M. 1995: The Study of Social Problems. Oxford: Oxford University Press.

Doplňujúca literatúra:

- Frič, P.: Sociológia sociálnych problémov v USA. Sociológia., 6, 1989, s. 534 - 548.
- Frič, P.: Pojem "sociálny problém" a všeobecná teória sociálnych problémov v americkej sociológii. Sociológia., 1, 1990, s. 29 - 44.
- Hirner, A.: Primárne dáta v sociológii., 1.vyd., Bratislava, Nakladateľstvo Pravda 1974.
- Krivý, V.: Sociotechnika: možnosti a hranice. Sociológia., 4, 1988, s. 417 - 425.
- Lamser, V.: Základy sociologického výskumu., 1. vyd., Praha, Svoboda 1966. 353 s.
- Vašečka, I. - Vašečka, M.: Vznik a vývoj spoločenských problémov. In: Sborník prací Filosofické fakulty Brněnské University v Brně), Brno, 1995, Řada sociálně-vědná G 37.

11. Seminár:

Sociológia rodiny
 Rodina a individualizácia post-modernej spoločnosti
 Štát, vzdelanie a rodinné reprodukčné stratégie
 Transformácia súkromia, intimity a sexuality v post-modernej spoločnosti
 Genderová socializácia

Základná literatúra:

- Možný, I. 1988. Rodina mezi přírodou a kulturou. Praha: Obzor.
- Možný, I. 1991. Proč tak snadno... některé rodinné důvody sametové revoluce. Praha: SLON, II. vyd. 2000.

- Bútorová, Z. 1996: Ona a on na Slovensku. Ženský údel očami verejnej mienky. Bratislava: FOCUS.

Doplňujúca literatúra:

- de Singly, F. 1999. Sociologie současné rodiny. Portál: Praha. Časť III.
- Foucault, M. 1999. Dějiny sexuality I. Vůle k vědě. Hermann&synovia.
- Giddens, A. 1992. The Transformation of Intimacy. Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies. Cambridge: Polity Press.
- Herrenstein, R.J. – Murray, Ch. 1994. The Bell Curve: Intelligence and Class Structure in American Life. New York: Free Press. Kapitola 1 a 2.
- Jamieson, L. 1998. Intimacy. Cambridge – Oxford: Polity Press.
- Jordan, B. - Redley, M. – James, S., 1994. Putting the Family First: Identities, Decisions, Citizenship. London: UCL Press.
- Shorter, E. 1975. The Making of the Modern Family. New York: Basic Books.

12. Seminár:)

Sociálne konštruovanie reality

Dvojitá hermeneutika sociálnych vied

Thomasova teoréma

Schutzov „samozrejmý svet“

Masové médiá a konštruovanie našej reality – „medium is a message“

Základná literatúra:

- Keller, J. 1995: Dvanáct omylů sociologie. Praha: SLON.
- Štětka, V. 2001: Média, národní identita a kulturní globalizace. CDK: Brno.

Doplňujúca literatúra:

- Anderson, B. 1991. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism, London: Verso.
- Bell, D. 1999. Kulturní rozpory kapitalizmu. Praha: SLON.
- Berger, P. - Luckmann, T. 1999. Sociální konstrukce reality. Brno: CDK.
- Bourdieu, P. 1998. Teorie jednání. Praha: Karolinum.
- Foucault, M. 1997. Myšlení vnějšku. Praha: Hermann a synové, 1997.
- Goffman, E. 1999. Všichni hrajeme divadlo. Praha: Ypsilon.
- Harvey, D. 1990. The Postmodern Condition: An Enquiry into the Origins of Cultural Change, Oxford: Blackwell.
- Hobsbawn, E. 1999. Národy a nacionalismus. Brno: CDK.

Odporúčaná literatúra:

Základné:

BAUMAN, Z. *Globalizácia*. Bratislava: Kalligram, 2000. 124 s. ISBN 80-7149-335-X.
 GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4 (viaz.).
 KELLER, J. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 529 s. Studijní texty. ISBN 80-86429-52-0.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu:

slovenský jazyk

Poznámky:

Hodnotenie predmetov:

Celkový počet hodnotených študentov: 496					
A	B	C	D	E	FX
28,8 %	26,2 %	20,8 %	13,3 %	6,0 %	4,9 %

Vyučujúci:

doc. PhDr. Michal Vašečka, Ph.D. (cvičiaci, prednášajúci, skúšajúci, zodpovedný za predmet)

Dátum poslednej zmeny:

8. 6. 2021

Schválil:

doc. PhDr. Michal Vašečka, Ph.D.